

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Michiel Daverschot	Datum	8 april 2025
E-mail	m.daverschot@utrecht.nl	Kenmerk	12809206
Type brief	Voortgangsbrief	Onderwerp	Antroposofisch bureau Jeugdgezondheidszorg
Bijlage(n)	1 (geheim)	Beleidsveld	Volksgezondheid

Geachte leden van de raad,

In het voorjaar 2024 ontvingen we signalen over afwijkingen van jeugdgezondheidszorg (JGZ)-richtlijnen bij kinderen die zorg kregen van het antroposofisch bureau. We hebben het antroposofisch bureau direct uit voorzorg tijdelijk gesloten. De afgelopen maanden hebben we zorgvuldig onderzoek gedaan naar eventuele gezondheidsrisico's van kinderen die zorg kregen van het antroposofisch bureau Utrecht. Eerder bent u onder (tijdelijke) geheimhouding geïnformeerd over een lopend onderzoek naar het antroposofisch consultatiebureau. We hebben toegezegd u verder te informeren nadat we betrokken ouders op de hoogte hebben gebracht.. Met deze brief informeren wij u over de onderzoeksresultaten, ons contact met de betrokken ouders en de wijze waarop wij deze uitkomsten meenemen in onze toekomstige dienstverlening, zoals in de vorige brief toegezegd.

Geheimhouding

Wij hebben op de 'Bijlage bij de raadsbrief Antroposofisch bureau Jeugdgezondheidszorg' permanente geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet om de reden genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub e van de Woo (persoonlijke levenssfeer).

Op [13 september](#) (kenmerk 12729209) en [4 december](#) (kenmerk 12809206) 2024 hebben we u onder tijdelijke geheimhouding op grond van artikel 87 van de Gemeentewet geïnformeerd over het vertrouwelijke onderzoek bij het antroposofisch bureau. Nu de afronding in zicht komt, kan de tijdelijke geheimhouding in beide brieven vervallen voor de tekstdelen waarop de 'het functioneren van het bestuursorgaan' op grond van de Wet open overheid (artikel 5.1 lid 2 sub i van de Woo) van toepassing is. We hebben op de gearceerde tekstdelen permanente geheimhouding opgelegd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet om de reden genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub e van de Woo. Openbaarmaking kan snel herleidbaar zijn tot een kleine kring van betrokken personen.

Samenvatting en conclusie

Voorjaar 2024 ontvingen we een melding over het afwijken van landelijke richtlijnen van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en/of het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) bij kinderen die zorg kregen van het antroposofisch bureau. We hebben het antroposofisch bureau uit voorzorg tijdelijk gesloten. De afgelopen maanden hebben we zorgvuldig onderzoek gedaan naar eventuele gezondheidsrisico's

voor kinderen die zorg kregen van het antroposofisch bureau. Uit de onderzoeken bleek dat er in preventief medisch onderzoeken is afgeweken van de JGZ- en RVP-richtlijnen.

Zodra uit onderzoek bleek dat er sprake was van het afwijken van de richtlijnen en dit consequenties voor de gezondheid van kinderen kon hebben, hebben artsen van de JGZ met de ouders van deze kinderen contact gezocht. De JGZ heeft tijdens dit contact de afwijkingen toegelicht en samen met ouders besproken welke zorg zij (aanvullend) voor hun kind wensen en welke zorg passend is.

We hebben besloten dat het antroposofisch bureau, dat sinds april 2024 tijdelijk gesloten was, niet meer als apart bureau te heropenen, maar de dienstverlening aan deze ouders en kinderen te integreren in de reguliere JGZ. Dat betekent dat we er in onze dienstverlening voor zorgen dat we alle Utrechters de aandacht geven die ze nodig hebben, de ouders en kinderen die het antroposofisch bureau bezochten én andere ouders. In onze dienstverlening volgen we de landelijke JGZ- en RVP-richtlijnen.

Wat eraan voorafging

We willen dat alle kinderen gezond en veilig opgroeien. Dit staat voorop in onze dienstverlening aan ouders en hun kinderen. In onze dienstverlening maken de professionals van de JGZ-, de ouders en de kinderen daarom samen keuzes over welke dienstverlening passend is.

Vanuit deze gedachte maakte het antroposofisch bureau sinds 2019 onderdeel uit van de Utrechtse JGZ. Voor 2019 was het antroposofisch bureau onafhankelijk van de gemeente Utrecht. Door aansluiting van het antroposofisch bureau bij de Utrechtse JGZ konden gezinnen die bewust kozen voor antroposofische dienstverlening, gebruik (blijven) maken van de vaccinaties van het Rijksvaccinatieprogramma; en kon het antroposofisch bureau voldoen aan de verplichte digitalisering van de zorg. De gemeente wilde in 2019 de ouders die bij het antroposofisch consultatiebureau komen JGZ zorg bieden, om daarmee de vaccinatiegraad te verhogen.

Melding

De JGZ werkt volgens de landelijke JGZ-richtlijnen en de richtlijnen van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Na een melding in maart 2024, waaruit bleek dat er niet door alle medewerkers van het antroposofisch bureau volgens deze richtlijnen werd gewerkt, hebben we het antroposofisch bureau in april 2024 uit voorzorg tijdelijk gesloten. We hebben de betrokken ouders over deze tijdelijke sluiting geïnformeerd en hen uitgenodigd om de zorg over te nemen door de reguliere JGZ in Utrecht of over te dragen aan de JGZ in hun eigen regio (op het antroposofisch bureau kwamen zowel kinderen uit de gemeente Utrecht als daarbuiten). Ook hebben we direct na de melding contact opgenomen met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), conform verplichtingen uit de Wet kwaliteit, klachten en geschillen in de zorg (Wkkgz). Verder hebben we contact opgenomen met het RIVM, over de gesignaleerde RVP-afwijkingen. Ook zijn we na de melding een dossieronderzoek gestart, om daarmee mogelijke gezondheidsrisico's in te kunnen schatten.

Proces en resultaten dossieronderzoek

Het dossieronderzoek is gefaseerd uitgevoerd. Deze manier van werken maakte het mogelijk om zorgvuldig om te gaan met de ons toevertrouwde medische gegevens, de mogelijke risico's nauwkeurig in te schatten en zo nodig de ouders hierover concreet te informeren. Iedere fase leverde meer informatie op over het afwijken van richtlijnen, die de basis vormde voor aanvullend onderzoek.

- Het eerste onderzoek is uitgevoerd naar de dossiers waar de melding betrekking op had. Bij dit onderzoek kwamen ook andere afwijkingen naar voren, waarop is besloten om een aselechte steekproef uit te voeren van 10% van de dossiers.
- In de steekproef zijn dossiers onderzocht op afwijkingen die in het eerste onderzoek zijn geconstateerd. In dit onderzoek kwamen nieuw type afwijkingen naar voren.

- Vanwege de hoeveelheid afwijkingen van deze steekproef en de contacten met de eerste groep ouders, is besloten alle dossiers te onderzoeken van de kinderen die het antroposofisch bureau bezochten én waarvan de dossiers in bezit zijn van de Utrechtse JGZ, op alle typen afwijkingen die in de eerdere onderzoeken zijn geconstateerd.

Voor iedere fase is de onderzoeksopdracht (juridisch) onderbouwd en is voor de uitvoering specifieke (externe) deskundigheid georganiseerd. Hierdoor werd het dossieronderzoek een intensief en tijdrovend proces.

Uit de onderzoeken bleek dat er is afgeweken van RVP-richtlijnen, onder meer is bij een aantal kinderen op te jonge leeftijd een DTP-vaccinatie (Difterie, Tetanus, Polio) gegeven. Het RIVM is hier direct na de melding over geïnformeerd. De inschatting van het RIVM is dat de gevonden RVP-afwijkingen een laag tot zeer laag gezondheidsrisico hebben. Dit risico kan bestaan uit onvoldoende bescherming tegen infectieziekten. Door aanvullende vaccinatie kunnen risico's worden verkleind.

Ook zijn afwijkingen gevonden ten aanzien van niet of niet volledig uitgevoerd en/of vastgelegd preventief medisch (lichamelijk) onderzoek volgens de JGZ-richtlijnen. Er is bijvoorbeeld niet altijd een gehoor- of ogentest, heup- of ontwikkelingsonderzoek conform richtlijnen uitgevoerd of geregistreerd. Hier kan aanvullend (medisch) onderzoek de gezondheidsrisico's verkleinen.

Contacten met de ouders

In totaal zijn ongeveer 550 dossiers onderzocht. In ongeveer 60% van de dossiers zijn afwijkingen gevonden. Dit waren afwijkingen op richtlijnen JGZ, afwijkingen van het RVP en een combinatie van beide

Om risico's te minimaliseren is op advies van de onderzoekers contact opgenomen met de ouders van ruim 100 kinderen bij wie afwijkingen in het dossier zijn geconstateerd die mogelijk kunnen leiden tot gezondheidsrisico's. Hiervan was bevatte bijna driekwart afwijkingen op richtlijnen JGZ, enkele alleen binnen het RVP en bijna een kwart een combinatie van beide.

Deze ouders hebben eerst een brief met een uitnodiging voor een belafsprak gekregen. Vervolgens hebben de ouders contact gehad met een van de onderzoeksartsen. Tijdens dit contact bespraken ze de bevindingen uit het dossieronderzoek met de ouders en hebben samen met hen bepaald welke zorg passend en wenselijk is.

Uit de gesprekken bleek dat de meeste ouders het prettig vonden dat er vanuit de JGZ telefonisch contact met hen is opgenomen. Deze ouders hadden bewust voor het antroposofisch bureau gekozen en daarmee voor aanvullende (en in sommige opzichten van richtlijnen afwijkende) antroposofische dienstverlening. Ouders die aan klanttevredenheidsonderzoeken hebben deelgenomen bleken vrijwel allemaal tevreden over de contacten en dienstverlening van het antroposofisch bureau. Dit beeld wordt bevestigd door de meeste reacties van ouders in de telefoongesprekken. Een klein deel was ontevreden over het niet volgen van richtlijnen en de mogelijke gezondheidsrisico's toen ze hierop door onze medewerkers in het gesprek geattendeerd werden. Tot op heden hebben we geen klachten ontvangen naar aanleiding van deze contacten met de ouders. Uit de gesprekken bleek verder dat in een deel van de gevallen waarin is afgeweken van de richtlijnen, dit met medeweten van de ouders is gebeurd. Het merendeel van de ouders kan zich echter niet herinneren of bijvoorbeeld de gezondheidsrisico's met hen waren besproken of dat hen een de keuze is geboden om de richtlijnen te volgen of daarvan af te wijken.

We hebben naar aanleiding van telefonisch contact met ouders extra contact met het RIVM gehad om vragen van ouders te beantwoorden. Daarnaast zijn voor de ouders die vragen hadden over de

andere kinderen in het gezin de dossiers van de andere kinderen onderzocht en zijn de ouders hierover teruggebeld.

Ouders van kinderen van die niet zijn gebeld zijn per brief geïnformeerd. Hiervan werd bij de helft in de dossiers geen bijzonderheden gevonden. De andere helft van deze dossiers bevat bijzonderheden op richtlijnen JGZ en het RVP, die niet leiden tot gezondheidsrisico's omdat de zorg later in andere JGZ-contacten opgepakt is of waarvan het inhalen van vaccinaties volgens het RVP niet meer passend is bij de leeftijd, bijvoorbeeld omdat de ziekte waar tegen gevaccineerd wordt vrijwel niet meer voorkomt op een oudere leeftijd.

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ)

In opvolging van de eerdere melding hebben we de IGJ geïnformeerd over het medisch dossieronderzoek en andere voor de inspectie relevante acties. De IGJ zag op dat moment geen redenen om geconstateerde afwijkingen te beoordelen als calamiteit. We hebben alle onderzoeksresultaten met de IGJ gedeeld en vervolgens met de IGJ gesproken. De IGJ stelt in de afsluitende brief (maart 2025) over de melding: *“De tot nu toe getrokken conclusies, opgedane inzichten en verbeteracties zijn voor de inspectie goed navolgbaar. Wij vertrouwen er daarom op dat u het interne onderzoek op organisatieniveau voorzet, waar nodig uw verbeteracties aanvult dan wel bijstelt, verder concretiseert en borgt. U hoeft ons hierover geen verdere terugkoppeling te geven. Wel adviseren wij u om de verbetermaatregelen een half jaar of jaar na de implementatie te evalueren”*

Tot slot - toekomst dienstverlening en kwaliteitsborging

Het antroposofisch bureau was vanaf april 2024 tijdelijk gesloten. We hebben bij de afronding van het onderzoek besloten dat het antroposofisch bureau dicht blijft. Wij willen blijvend goede contacten houden met de ouders die vroeger het antroposofisch bureau bezochten en onder de zorg van de Utrechtse JGZ vallen. Dit willen we in de toekomst niet opnieuw vormgeven via een apart bureau.

Alle kinderen bieden we een passend aanbod, aansluitend op hun behoefte en wat nodig is. We zien geen rechtvaardiging voor een apart aanbod voor de doelgroep van het antroposofisch bureau en niet voor andere groepen. Alle gezinnen voor wie dat nodig is verdienen aandacht vanuit de JGZ en de uitvoering van het RVP. Dit volgt immers uit onze doelen: inclusieve dienstverlening en ongelijk investeren voor gelijke kansen.

Hierbij volgen we de richtlijnen van landelijk professioneel kader, met een dialoog gerichte aanpak volgens het Landelijk Professioneel kader (LPK) van de JGZ. Het Landelijk Professioneel Kader (LPK) beschrijft hoe de JGZ de dienstverlening aanbiedt.

Ondanks dat een belangrijk deel van de ouders zich door het antroposofische bureau goed geholpen voelde, is het afwijken van richtlijnen vanwege de medische risico's voor ons onacceptabel. Ook omdat richtlijnen voor antroposofische zorg ontbreken en kwaliteitsborging in een apart bureau te kwetsbaar is, beëindigen we het antroposofisch bureau als apart onderdeel binnen de JGZ. In de werkwijze van het antroposofisch bureau is in de tijd dat ze onderdeel uitmaakte van de gemeente Utrecht niet voldoende aangesloten bij de kwaliteitsstandaarden die de JGZ Utrecht hanteert. Dit laat zien dat bij het ontwikkelen van nieuwe dienstverlening het inrichten van kwaliteitsborging essentieel is. Dit geldt in het bijzonder voor een zorgorganisatie als de JGZ.

We hebben tot onze spijt geconstateerd dat er door de gemeente niet alert is gereageerd op signalen over de uitvoering van het antroposofisch bureau. Dit betekent onder meer dat we ervoor moeten zorgen dat escalatieroutes beter worden benut. Naar aanleiding van de lessen uit de onderzoeken zijn we gestart met het versterken van onze kwaliteitssturing binnen de JGZ. In een organisatieontwikkelprogramma binnen VG verankeren we kwaliteitsturing steviger in de

Burgemeester en wethouders

Datum 8 april 2025
Ons kenmerk 12809206

managementstructuur, de werkprocessen, escaleren en meldprocedures en vakbekwaamheid van medewerkers, waarbij we de ingezette maatregelen minimaal jaarlijks evalueren Door komende jaren de sturing op kwaliteit binnen JGZ te intensiveren, zorgen we dat de kwaliteit van onze zorg gewaarborgd blijft.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

De secretaris de burgemeester,